

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 14.

V Ljubljani, 5. malega travna 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Tudi Štajerska!

Štajerski deželni zbor je torej govoril. V svoji seji dne 23. m. m. je rešil vse naše in raznih korporacij peticije in nasvete v izboljšanje našega gmotnega stanja ter nam je tako podal potrebna sredstva zoper vedno rastočo in nam že uprav neznosno draginjo. Kako velikodušno je pri tem postopal in kako visoko cenijo v Gradcu „pionirje kulture“, nam kaže najbolje storjeni sklep:

I. Na šolah tretjega krajevnega razreda dobi učiteljstvo, ki ima šele začetno plačo po 1000 K, za čas te plače izredno doklado po 200 K, ki pa se ne všteje v pokojnino ter odpade, ko dobi dotičnik prvo starostno doklado.

II. Stalno nameščenemu učiteljstvu se dovoljuje draginjska doklada, ki se ne všteje v pokojnino, v smislu sled-čih določb:

1. Pravico do take draginjske doklade ima ono stalno nameščenno učiteljstvo obojega spola, čigar dohodki ne presegajo v III. krajevem razredu 1800 K, oziroma pri ženskem spolu 1600 K, v II. razredu 2000 K, oziroma 1800 K, v I. razredu 2200 K, oziroma 2000 K, v Gradcu 2500 K, oziroma 2300 K.

V tukaj omenjene dohodke se pa ne všteje ne funkcijska doklada šolskih voditeljev, kakor tudi ne vrednost naturalnega stanovanja, oziroma stanarina zanje.

2. Pod sub 1. označenimi pogoji dobi stalno nameščenno učiteljstvo draginjsko doklado po sledeči razpredelnici: v Gradcu stalni učitelji, oženjeni 180 K, sameci 150 K, stalne učiteljice 120 K; v I. razredu stalni učitelji oženjeni 150 K, sameci 130 K, učiteljice 100 K; v II. razredu stalni učitelji oženjeni 130 K, sameci 110, učiteljice 80 K; v III. razredu stalni učitelji oženjeni 110 K, sameci 90, K učiteljice 60 K.

III. Deželnemu odboru se dovoli za leto 1907. kredita a) 40.000 K za izredno uvrstitev šol iz III. krajevnega razreda v II. in b) 10.000 K za tako uvrstitev šol iz II. razreda v I z naročilom, da naj to uvrstitev izvrši v sporazumljenju z deželnim šolskim svetom.

IV. Vse druge peticije se prepustijo deželnemu odboru, da o njih poizveduje in jih reši. Žalujemoča prosveta.

Učiteljstvo in državnozborske volitve.

Tovariš Tews v Berlinu je objavil v zadnjem zvezku „Deutsche Schule“ članek pod gorenjim naslovom. Ker je članek pisan v istini tako prepričevalno in kakor nalašč primeren tudi za slovenske razmere, ga podajamo v blagohotno uvaževanje slovenskemu učiteljstvu:

Učiteljstvo združuje v sebi precej spretnih političnih bojovníkov, in da je ogromna večina učiteljstva v taboru naprednjakov, je lahko umljivo. — Politikajočega učitelja ne vidijo radi povsod, posebno v gotovih krogih ne, toda ako se pokaže moža, ki ve in zna zastopati svoje prepričanje odločno, ga čista potem javnost bolj kakor pa one bojazljive, ki iz osebnih ali sebičnih ozirov čepe doma za pečko ob času, ko se drugi dejansko udeležujejo političnega boja. Kdor se bojuje, velja nekaj. Upoštevajo ga.

Popolnoma pa prezirajo onega, ki ob času volilnega boja zre z enim očesom po svojih kolegih - bojovníkih v naprednih vrstah, a z drugim očesom se pa ozira v župnišča. Žal, da je takih omahljivcev še nekaj v naših vrstah, posebno med starejšimi. Dokler traja boj le bolj na papirju ali v ožjem prijateljskem krogu, se ga še udeležujejo, a ko je treba stopiti očito na bojno polje, ko je treba pokazati pravo barvo, se zapro v svoje kamrice in ostanejo lepo doma, ali se pa pridružijo onim, ki upajo z njimi doseči osebno korist v mirnih časih.

Značajan učitelj-odgojitelj mora biti značaj, ako hoče vzgojiti značaje. Ne zahtevamo pa od vsakega učitelja, da bi bil nekaj „commis voyageur“. Ta posel naj prevzemo v to poklicani politiki. Toda v vsaki vasi, kjer se nahaja učitelj, naj ve tako prijatelj kakor tudi neprijatelj, da stanuje v šoli mož, ki ne nosi svojega političnega prepričanja le v srcu, temveč da je pripravljen, to svoje političsko mišljenje tudi dejansko zastopati, ne oziraje se na levo ali desno, da hoče svojemu političskemu prijatelju pomagati, a svojemu političskemu nasprotniku kljubovati; da je političsko zrel in da se ne da voditi v političskih zadevah kakor dete.

Kdor dandanes trdi, da ga politika čisto nič ne tangira, ta se sploh ne zaveda, da je politika dandanes ona os, okrog katere se suče vse naše javno in zasebno življenje. — Javnost spoštuje pač onega moža, ki sicer malo govori o politiki in o svoji političski zavednosti, a se ne da v trenutku odločnosti naginiti na to ali ono stran, temveč ostane neomahljiv in zvest svojemu prepričanju.

Višje oblasti imajo rajše take omahljive, ker dobro vedo, da je tako učiteljstvo voljno prenašati vsako birokratsko samovoljnost, toda preprosto ljudstvo prezira take „značaje“. Preprosto ljudstvo zahteva od svojih velmož, da korakajo ravno pot, naj drži ta pot potem na desno ali na levo. Ljudstvo hoče imeti celega moža, da mu zaupa. In čimbolj je ljudstvo neuko, tembolj zaupa onemu, ki se pokaže pri vsaki priliki popolnega moža, ki duševno daleč daleč nadkriljuje svojo okolico. In lahko trdimo, da se ima klerikalna stranka ravno brezobzirnosti in odločnem nastopanju svojih voditeljev in agitatorjev zahvaliti za vse one

uspehe, ki jih je dosegla v politiki. Ko bi se vsi stanovi hoteli že vendar postaviti na to stališče, kakor se je postavila duhovščina, da zlorablja svojo službo v politične namene, kje bi bili že danes!

In to taktiko priporočamo učiteljstvu. Učitelj, ki ne postopa tako brezobzirno, ki ne parira vsakega nasprotnikovega udarca takoj, tak učitelj je našemu ljudstvu le pol-moža, ki ne ve dosti več, kakor ve ono, ki se ne upa več, kakor se upa ono. Tak učitelj izgine popolnoma v ljudstvu, preko njega gre ljudstvo na vsakdanje delo in ne sme se čuditi, ako tak učitelj ne dobi dovolj posluha za svoje zahteve, da naleti le povsod na gluhe in slepe ljudi.

In dovolj žalostno je, da se ravno med učiteljstvom dobi še nekaj takih, ki gredo rajši slepo s svojimi načelnimi nasprotniki, iz gole sebičnosti, zaradi momentane, osebne koristi, namesto da bi ostali v vrstah svojih tovarišev, ki se bojujejo za obči blagor, ter se pokazali značajne može. — Toda ti „značajni“ naj bodo prepričani, da jih vrže njih zaveznik takoj med staro šaro, kakor hitro bo videl, da jih ne potrebuje več.

Naša parola bodi: neustrašeno v boj kakor pravi možje in značaji, zakaj samo to nam prinese boljše bodočnost!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodenosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

== registrovana zadruga z omejenim jamstvom. ==

Promet do konca sušca 1907 K 38.118.65.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

† Nadučitelj Francišek Pápa.

Dne 11. marca t. l. zvečer ob polu 9. uri se je hipoma raznesla vest, da je nenadoma umrl, zadet od srčne kapi, nadučitelj Francišek Pápa. Po zdravniških izrekih ni bilo pričakovati ozdravljenja, a tako nagle smrti se ni nadejal nihče. Pokojnik je trpel na zapnenju aorte. Že davno potreben miru in počitka, osobito še, ker je bil lahko vznemirljive narave, je

Moji napor, uspehi in neuspehi.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Kako sem imel smolo baš pri tem založniku glede slovenskega atlanta, to sem že omenil. Nevšeč mi je bilo še bolj, da sem mu bil neki Pokornyjev priredopis brezuspešno poslovenil. Ta svoje dni sloveči pisatelj je spisal „Naturgeschichte“ za četrti, peti (ali celo šesti) razred ljudske šole v enem zvezku. Ni bila še knjiga potrjena od ministrstva, že sem se lotil nje-nega prevajanja, ker sem se za trdno nadejal, da bo potrjena. Jaz obračam, minister pa obrne. Referent ni bil več tistih nazorov kakor pred petimi ali osmimi leti, ko so se priporočale tudi knjige za realije v ljudskih šolah, marveč ravno nasprotnih nazorov, češ, takih knjig ni treba v ljudskih šolah.

Zaradi teh načelnih razlogov ni bil nemški original potrjen, in zaradi tega nepotrjena tudi ni hotel Tempsky založiti mojega slovenskega prevoda.

V slovenskih ljudskih šolah imajo za nemški jezik posebne učne knjige, v tržaški okolici jih imajo za laški jezik in v nemških ljudskih šolah na Češkem imajo tudi c. kr. učne knjige za češki jezik. Za slovenski jezik, kot predmet na nemških

vendar še pohajal v šolo do novega leta, dokler mu ni zdravnik brez ovinkov povedal, da se lahko hipoma zgrudi v šoli. Potem je nastopil šestmesečni dopust, a ga užival komaj dva meseca. Dan pred smrtjo je bil še v družbi in poudarjal, da se počuti boljsega, kar mu je moral tudi vsakdo potrditi. Kdo bi mislil, da bo po preteku štirindvajsetih ur ležal na mrtvaškem odru. Sicer je pa smrt kar hipoma nastopila. Govoril je še s svojima sinovoma in se tisti trenutek zgrudil mrtev. Bil je svoji rodovini najskrbnejši oče, kar je splošno znano.

Pokojnik se je porodil 18. marca 1850. leta v Tržiču na Gorenjskem. Po dovršeni ljudski šoli je vstopil v ljubljansko realko ter dovršil štiri realne razrede, nakar je vstopil v učiteljsko. Kot 18 letni mladenič je prebil v Ljubljani izkušnjo učne usposobljenosti. Služil je potem kot podučitelj v Starem trgu pri Ložu, kmalu pa je prišel kot učitelj v Kočevje, kjer je postal tudi nadučitelj in voditelj ondotne deške ljudske šole. Leta 1880. je bil v enaki lastnosti prestavljen v Metliko. Štiri leta pozneje, namreč 1884. leta, pa je bil imenovan za nadučitelja v Škofji Loki, kjer je deloval do svoje smrti, torej 23 let.

Pogreb se je vršil 13. marca. Bil je naravnost veličasten; učenci deške šole, zunanja uršulinska šola, uradništvo in meščanstvo, pokojnikovi tovariši in tovarišice: razvila se je nepregledna vrsta občinstva. Poleg polnoštevilno zastopanega učiteljstva kranjskega okraja so prihiteli tudi tovariši iz drugih okrajev. Zbor učiteljskih pevcev je kot zadnji pozdrav svojemu tovarišu zapel dvoje milih žalostink. Počivaj v miru in uživaj onkraj groba mir, ki Ti ga svet ni mogel dati!

Goriški kateheti.

Goriški deželni zbor je brez ugovora sprejel v seji dne 16. pret. meseca po šolskem odseku predlagano izpremembo § 6. zakona z dne 28. februarja 1890 glede nagrad za poučevanje verouka na javnih ljudskih šolah.

Ta paragraf ima sedaj tako besedilo:

„Stalne plače posebnih učiteljev veronauka se uredi po predpisih, veljavnih za službene prejemke posvetnih učiteljev dotične šole in za upokojitev teh učiteljev ter za preskrbnine preostalim. — V kateri obstoječih plačilnih razredov se ima uvrstiti poseben učitelj veronauka, ki se namesti s stalno plačo na javnih ljudskih šolah, odločuje glede na važnost dotične šole

ljudskih šolah sem bil pa jaz po vzorcu čeških knjig pripravil v rokopisu slovenske vadnice za nemške šole. Bamberg je bil pripravljen, da jih založi, če vlada poprej rokopis potrdi. Ali vlada tega ni storila.

Kakor mojster in rokodelčič, brez dobrega orodja nič ne moreta opraviti, tako se tudi učitelju in učencu brez učil in brez samoučil slabo godi. To sem izprevidel koj, ko sem začel učiteljevati v prehodni dobi iz stare šole v novo šolo v letih 1869, 1870, 1871 itd. Takrat niso imele šole nič učil, učitelji nič pomočkov za raznovrstno nazorno poučevanje in učenci tudi veliko premalo samoučil.

Učitelji so si pomagali s tem, ko so hoteli eni in drugi predmet nazorno poučevati, da so iskali slike v ilustrovanih časnikih in knjigah, ki so pa takrat bili redki. Učenci so imeli pa nakakšnih „tekah“ slabe živalske ali druge slike z nemškim tekstom ali še brez tega, kar je bilo enako malo ali nič vredno.

Učitelji, iznajdljivi in vneti za napredek, kakršen je bil n. pr. Stegnar v Idriji, so tudi sami risali ali na drug način izdelovali učila, recimo risarske predloge, zemljevide in dr. Če-tudi je bilo v letih 1869.—1872. kaj malo učil in samoučil,